

Yeni Kürt sorunu!

Ali Bulaç
20/06/2011

Kürt sorunu epey zamandır 'yeni' bir safhaya girmiş bulunuyor. Buna "yeni Kürt sorunu" diyebiliriz.

"Yeni" olanı "eskiler"den ayıran sorunun değişen toplumsal destek, dil ve politik sözcülerinin öne çıkardığı taleplerdir. Yeni bir anayasa yapma heyecanı uyanmışken, genel olarak Türkiye toplumunun anayasa performansını "yeni Kürt sorunu" tayin edebilecek güçte görünüyor.

Toplumsal müzakere ve uzlaşmaya dayalı yeni ve sivil bir anayasa metni ortaya çıkabilirse bu sorun çözülür. Ancak taraflar maksimalist taleplerle masaya oturursa süreç tıkanır. Tabii ki taleplerin, arzu ve hedeflerin iyi niyetle ve açıklıkla dile getirilmesinde zaruret var. Çünkü müzakere sırasında taraflar birbirini daha iyi anlar, tanır, empati yapar ve mutabakat sağlamaya gayret eder.

Kürt sorunu, anayasa müzakeresinin önemli gündem maddelerinden biridir, onun kadar önemli olanı, dinini ciddiye alan insanların dini kimlik ve hayatlarını toplumsal ve kamusal olarak nasıl ifade edip özgürce yaşayabilecekleri konusudur. Müzakere süreçlerinde kimlerin söz alacağı, söz alanların temsil meşruiyeti ve kabiliyetlerinin ne olduğu da önemlidir. Kürt meselesiyle ilgili şöyle bir tablo söz konusu:

- 1) Türkiye'nin genelinde 75 milyon nezdinde hepimizi yoran bir "Kürt sorunu" olduğu yönünde bir kabul var.
- 2) Türk milliyetçileri ve hâlâ bürokratik merkezi kontrol edebilen küçük zümreler hariç, Türkiye toplumunun ana gövdesi Kürtlerin "bir halk veya kavim" olarak bazı temel hak ve özgürlüklere sahip olduğunu, geçen yüzyıldan Kürtlerin zorunlu asimilasyona tabi tutulduğunu, hak ve özgürlükleri sağlam yasal çerçeveler içine alındığı takdirde sorunun büyük ölçüde çözüleceğini düşünmektedir.
- 3) Kürtlerin neredeyse tamamı da hiç değilse üç talebin karşılanmasının sorunu çözeceği üzerinde ittifak etmiş bulunuyorlar. Bunlar da "Etnik kimliğin ifade edilmesinin önündeki yasal engellerin kaldırılması; anadil öğretimi ve eğitimi; bölgenin sosyal ve ekonomik refah seviyesinin yükseltilmesi" şeklinde özetlenebilir.
- 4) Sorunu aktif olarak "pozitif siyaset" yoluyla temsil eden BDP ve "negatif siyaset" yoluyla sürdüren PKK ise daha ötede taleplere sahip görünüyor. Bu da son zamanlarda belirgin biçimde telaffuz edildiği üzere "demokratik özerklik" projesinin tanınması ve kabulüdür. Yeni bir anayasa hazırlığında söz konusu projeye altyapı teşkil edecek şu iki talep müzakere sürecini zora sokabileceği gibi tamamen sona erdirebilir de:
 - a) Türkiye Cumhuriyeti'nin dominant kimliğinin "Türk etnik grup" yanında "Kürt etnik grubu"yla yeniden tanımlanması. Söz konusu talep Cumhuriyet'in patronajını ikiye çıkarıyor: Türkler ve Kürtler. Bu önümüze iki tartışma konusu çıkaracak. Etnik olarak Türk olmayan Çerkez, Gürcü, Boşnak, Arap, Arnavut vs. kavimlerin yine "Türk" olarak tanımlanmalarına devam edilecek; diğeri etnik temelli Cumhuriyet'te bugüne kadar yaşanan sorunların müsebbibi Türk etnik kimliği iken, buna Kürt etnik kimliği eklenecek. Kısaca Kürt milliyetçileri kendi etnik kimliklerinin özel olarak tanınıp yasalara geçmesi ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde özerkliğin kabulü için "istisnai idari ve yasal düzenlemeler" istemektedirler. Burada iki soru öne çıkıyor: İki etnik kimlikten oluşan "iki kurucu irade" bizi yeni bir çatışma sebebi olmayacak mı? Doğu'da ve Güneydoğu'da

Kürtlerin dışında Araplar, Türkler, Süryaniler de yaşıyor. Onlar ne düşünüyor acaba?

b) Yeni nesil BDP dil ve söyleminde bundan öncekinden farklılaşan esaslı bir durum gözleniyor. Kürtleri "bir halk veya kavim" değil, "bir ulus" olarak tanımlıyor, "tek devlet çatısı altında iki ulus" teorisini savunuyor. Artık Kürt milliyetçileri, sorundan inkar ve asimilasyonun terk edilmesini ve bir kavim/halk olarak Kürtlerin evrensel ve tabii hak ve özgürlüklerinin tanınmasını anlamıyorlar, Kürtlerin bir "uluslaşma" sürecine girdiklerini söyleyip Kürt uluslaşmasının idareden hukuka, sosyal hayatın tanziminden iktisadi kaynakların dağıtımına kadar her alanda tanınmasını ve genel sistemin bu çerçevede düzenlenmesini talep ediyorlar.